

Joshua BEAR

Özgeçmiş

Haziran 1965 yılında Kaliforniya Üniversitesi (Berkeley) İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldum ve aynı yılın Eylül ayında ODTÜ’de eski Beşeri İlimler Bölümü’nde göreve başladım. O yıllarda İngiliz Dili Öğretimi ya da Dilbilim bölümleri yoktu - bölümdeki şu an emekli bir çok hoca gibi ben de lisans eğitimimi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde aldım. Son sınıftayken ODTÜ’nün yabancı hoca almak istediğini duydum ve iki yıllığına Türkiye’ye geldim. Bu süre biraz uzadı ve 1965 yılından beri de ODTÜ’de çalışıyorum. O zamanlar Beşeri İlimler, Fen Edebiyat Fakültesi bünyesinde bir bölümdü. Orada, ODTÜ’nün bütün bölümlerindeki öğrencilerine İngilizce dersleri verdim. 1982 yılında Eğitim Fakültesi kuruluncaya kadar orada çalıştım. Bu yıllarda Hacettepe Üniversitesi’nde açılan dilbilim yüksek lisans programının da ilk öğrencilerinden biri oldum. Yüksek lisansı

bitirince, Beşeri İlimler’de *Language and Culture* ve *Language and Society* seçmeli derslerini vermeye başladım. Doktoramı da yine Hacettepe Üniversitesi Dilbilim bölümünde yaptım. 1982 yılında Eğitim Fakültesi bünyesinde Yabancı Diller Eğitimi Bölümü kurulunca Beşeri İlimler’de doktora derecesine sahip hocalar bu bölüme alındı. O zamandan beri lisans 1. sınıftan doktora seviyesine kadar değişik dersler verdim. 2010 yılında emekli oldum, o zamandan beri ek-görevli olarak ders vermeye devam ediyorum.

Bölümün ve Fakültenin kuruluşuna dair biraz bilgi verebilir misiniz?

Eğitim Fakültesi kurulduğunda dekan olarak Ankara Üniversitesi, Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi’nden İngiliz Dili ve Edebiyatı profesörü Ahmet Edip Uysal atandı. Bölümümüzde şu an emekli olan bir çok edebiyat hocamızın da hocasıydı kendisi. Fakültede belirli bölümler kuruldu, bizim bölümümüz de onlardan birisiydi. Bölüm kurulduğunda YÖK’ten uygulamamız için bir program geldi (aslında hala da geliyor, ilginçtir, sadece Eğitim Fakültelerinde bu şekilde “gönderilmiş” programlar var), ama bize esneklik de tanındı. Yıllar içinde o program yavaş yavaş ama çok değişti. Örneğin, ilk programımızda 14 tane çeviri dersi vardı! Biz istedik ki bu bölümden mezun olan öğrenciler hem dil, hem edebiyat, hem de dilbilim açısından daha iyi bir eğitim almış olsunlar ve isteyenler dilbilim ve edebiyat alanlarında da yüksek lisans yapabilsinler. O maksatla YÖK programındaki edebiyat ve dilbilim derslerinin sayısını arttırdık. Böyle bir amacımız hâlâ var ama lisans programımızın temel amacı, nitelikli İngilizce öğretmenleri yetiştirmek.

ODTÜ Eğitim Fakültesi’nin misyonu, vizyonu ve ayırt edici özellikleri sizce nelerdir?

“ODTÜ farkı” bir gerçektir. Jürilerde görev almak ve dönemlik dersler vermek için diğer üniversitelerde de bulundum, değişik üniversitelerdeki durumu gördüm. Öğrencilerimizin çok şanslı oldukları düşüncesindeyim. Fakültemizde bu sayıda üstün kaliteli akademisyenlerin bulunması büyük bir nimet. Bir anne-baba, ya da

bir lise öğrencisi ELT bölümünde okumak istese ve bana “hangi üniversiteyi tercih edersiniz?” diye sorsalar, hiç tereddüt etmeden burayı tavsiye ederim. Bölümümüzde hem dil öğretimi, hem dilbilim, hem edebiyat alanlarında uzmanlaşmış, mesleklerini ve öğrencilerini seven çok sayıda hocaların bulunması öğrencilerimiz için büyük bir şans.

Dünyada ve Türkiye’de İngilizce bilen insanlardan çok, düşünebilen insanlara ihtiyaç var. Üniversitenin ve fakültenin de esas görevi de bu—serbest, eleştirel, bağımsız düşünebilen insanlar yetiştirmek. Mesela, bir keresinde *Reading* dersinin bir ara dönem sınavında öğrencilerden birisi sorularımdan şikayetçi olduğunu söyledi ve demişti ki; “Hocam siz bu sorularla bizim İngilizcemizi değil, düşünüp düşünemediğimizi test ediyorsunuz”. Ben de “bu kötü bir şey mi?” demiştim. İngilizce öğretmenlerine dönecek olursak; bir öğrenci mezun olduktan sonra devlet okullarında çalışacaksa ortalama 40-45 yıl çalışıyor. Bu kişi görevini 40-45 yıl boyunca “*present perfect tense*”i öğretmek olarak görürse, bir noktadan sonra çok büyük bir tatminsizlik hissedecek. Onun için, öğrencilere başka şeyler verilmesi lazım; eleştirel, dünyadan haberi olan kişiler olarak yetiştirilmeleri lazım.

İngilizce öğretimi/öğrenimi konusunda düşünceleriniz nelerdir?

Yabancı dil öğrenmek hiç kolay bir şey değil. Biliyoruz ki kursların, yayınevlerinin “biz 30 saatte öğretiriz” iddiaları gerçek değil. Dil öğretmek de hiç kolay değil. İngilizce bilen herkes İngilizce öğretemez, onun için bu bölümler kuruldu zaten. Eskiden öğretilmiyor muydu? Evet, öğretiliyordu ve İngilizce hocaları başarısız degillerdi. Bizim bazı emekli hocalarımız Dil-Tarih mezunu ve onlar da lisede İngilizce öğrendikleri zaman, Edebiyat mezunu hocalardan öğrenmişler. O zamanki hocalar da bir saat bile metot dersi görmemişlerdir, dilbilim dersi almamışlardır, ama yine de İngilizcenin öğretilmediği iddia edilemez. Herkes öğreniyor muydu? Hayır. Ama şimdi herkes öğreniyor mu? Yine hayır. Zaman geçtikçe İngiliz Dili Öğretimi alanı bir akademik alan haline geldi. YÖK doğru bir karar vermiş bence bu bölümleri kurmakla. Eskiden

edebiyat mezunları sertifika dersleri alıyorlardı ama o sertifika derslerinde verilen bilgi ile dört yıl boyunca verilen bilgi arasında çok büyük fark var. Bir başka konu da şu; ODTÜ’de güzel bir kampüs içindeyiz, öğrencilerin bir sürü imkanları var ama buradan çok iyi bir şekilde faydalanarak mezun olmuyorlar. Mesela, dört yılın sonunda pırıl pırıl bir İngilizce ile mezun olmaları gerekiyor bana göre, ama olmuyor. Bilgiye erişim açısından bir sürü imkanları var. Dünya ile aynı anda aynı şeye erişebiliyoruz. Bizim zamanımızda bir makale okurken, o makalenin referans verdiği makaleyi bulmak için Amerika’daki, İngiltere’deki arkadaşlarımıza mektup yazıyorduk. Şanslıysa ve bulursa, fotokopi çekip yolluyordu. Kimi zaman makale geldikten sonra bir de bakardık ki meğer o makale bizim işimize yaramıyormuş. Şimdi düğmeye basınca her şey karşımızda. Bu inanılmaz güzel bir şey. Ama şimdi derste görüyorum ki öğrenciler yeterince yararlanmıyorlar. Bir de şunu gördüm: bazı öğrenciler en dip köşede oturuyor “hoca beni görmesin” diye. Sonra da “biz konuşamıyoruz” diyorlar. “Ders dışında İngilizce konuşma imkanımız yok” diyorlar, doğru, ama bizim de yok. Biz Türkiye’deyiz, zorla birbirimizle İngilizce konuşmamız beklenmez ama mesela akşamları ben kendi kendime Fransızca konuşuyorum. Öğrenciler de kendi fırsatını yaratabilirler. Bazıları konuşmamayı tercih ediyor, bazıları ise korkuyor. Bu genel bir şey, hata yapmaktan korkuyorlar. Yanlış yaparlarsa arkadaşlarının önünde kötü duruma düşmekten ve hocanın “azarlamasından” korkuyorlar. Oysa bu bölümde hiç bir hoca böyle bir şey yapmaz. Onun için fırsatlardan yararlanmıyorlar diyorum. Bazı öğrenciler İngilizceyi ancak derste sunum yaparken konuşur. Soru sormayanlar var. Soranlardan bazıları da ancak “*midterm* yüzde kaç?” diye soruyor. İstisnaları var tabii. Türkiye’de İngilizce öğrenmek için yurtdışına gitmemiş, yabancı hocadan ders almamış yine de mükemmel İngilizce bilen sayısız eğitimci var. Türkiye’de elektronik imkanlar yoktu, kaliteli kitap yoktu, ama buna rağmen İngilizce öğrenmişlerdir, değil mi? Şimdi bütün o imkanlar var . Acaba o imkanlardan yeterince yararlanabiliyor muyuz?

Sizce bu sorunların ne gibi çözümleri olabilir?

Ben yine de o kadar karamsar değilim bu İngilizce meselesinde. Hüsnü Hoca (Enginarlar) ile bu konuları çok konuşuruz. O hep der ki; “Türkiye fen ve matematik öğretiminde çok mu başarılı ki?” Sadece yabancı dilde sorun varmış gibi bir algı var. Öğrenen öğreniyor her şeye rağmen. Mesela Amerika’da bir öğrenci Almanca ya da Fransızca öğrenmek istediğinde, oradaki imkanlar çok daha az Türkiye’de İngilizce öğrenmek isteyenlerle karşılaştırıldığında. Muazzam kitaplar var, kitap almaya imkanları yoksa internet var. Bizim bölüm öğrencilerimize gelince, İngilizce bilgilerini geliştirmek için 4 yıl az bir zaman değil ki. Mezun olduktan sonra meslekle ilgili sorunlarla ilgilenecekler, dil öğrenmeyecekler. Ben emekli olmadan da programımızda dil derslerinin biraz daha fazla olması gerektiğini söylüyordum. İlk yıllarda bazı arkadaşlar “burası lisan okulu mu? Matematik bölümüne gelen öğrencinin çok iyi matematik bilmesi gerektiği gibi, bize gelen öğrencinin de çok iyi İngilizce bilmesi gerekiyor” diyorlardı. Bu mümkün olmuyor. Sorun bu bence. Program hazırlanırken belli bir kredi meselesi var. Fazla bir dil dersi koyunca diğer derslerden birisi çıkmak zorunda kalacak diye bir düşünce var. Ama öyle düşünmemek lazım.

Hazırlıktaki eğitimin bir kısmının bizim bölümde verilmesi bölüm öğrencilerimizin dil sorunlarına bir çözüm olabilir mi?

Öyle bir şey düşünmüyorum. Ben, bizim bölüme gelen öğrencilerin hazırlıkta tam gün okumaları gerektiğini savundum, çünkü bize gelen öğrenci “Fizikçi” olmayacak, “İngilizceci” olacak. Kısmi bir çözüm olarak bizim bölüm öğrenciler için “hazırlık atlama” sınavı puanı yükseltildi. Bence gayet yerinde bir karardı. Gönül ister ki bölüm öğrencilerimiz daha fazla İngilizce dersi alabilsinler.

Peki, ODTÜ Eğitim Fakültesi’nde geliştirilmesi gerektiğini düşündüğünüz hususlar var mı?

İlk zamanlarda, ilk YÖK programında, Eğitim Fakültesindeki bütün programlarda Edebiyat Sosyolojisi ve Edebiyat Psikolojisi zorunlu dersleri vardı. Bugün seçmeli olarak bile yok. Bir uçtan başka bir uca gidildi. Eğitim Fakültesi’nden mezun olacak bir kişinin bu dersleri

alması, hatta Eğitim Sosyolojisi yoksa hiç olmazsa genel sosyoloji, psikoloji vs. dersi alması gerekir. Genel Sosyoloji dersi almadan Eğitim Sosyolojisi alınır mı diyenler olabilir. Bunu biraz mantıklı buluyorum ama diğer sosyal bilimlerden haberdar olmadan mezun olmalarını hiç doğru bulmuyorum. Bunlar tabi tartışılacak şeyler. Ben lisans öğrencisiyken seçmeli olarak Sosyoloji ve Psikoloji dersleri almıştım. Dilbilime başladığım zaman o dersleri almış olmamın çok büyük faydasını gördüm. Yani önce Sosyoloji dersi alıp, sonra Sosyo-dilbilim dersi almak bambaşka bir şey. Aynı şey Psiko-dilbilim için de geçerli.

ODTÜ Eğitim Fakültesi'nde 50 yıldır görev yapıyorsunuz. Bu nasıl bir duygu? Deneyimleriniz ve gözlemlerinizi kısaca bahseder misiniz?

Bu kadar yıldır bu fakültede, bu bölümde görev yaptığım için kendimi çok şanslı hissediyorum. Bunu samimi olarak söylüyorum. Bu işi 50 yıldır yapıyorum ve hala öğrendiğim, öğrenebileceğim şeyler var. Tabi, bu kadar deneyim olunca daha rahat bir şekilde yapıyorsun, ama kolay değil. Ne kadar hazırlıklı olursan ol, mutlaka beklemediğin şeyler oluyor, mutlaka bir öğrenci beklemediğin bir soru soruyor, öğrencinin kolay anlayacağını bildiğin bir şey zor oluyor, ya da tam tersi oluyor. Bu güne kadar sayısız öğrenci gördüm ve şunu anladım. Bilimsel olarak ispat edemesek bile yabancı dil öğrenme kabiliyeti diye bir şey var. Bazı öğrenciler ne kadar çok çalışsalar da yine de ilerleme yapamıyorlar. Bazıları da çalışmasa da öğreniyor. Bunun sırrı yok bence. Bence bu dil öğrenme süreci zannedildiğinden daha karmaşık.

Bir bölümde 50 yıl gibi uzun bir süre çalışmak çok güzel bir şey. Bu bölümde çalışmamın bir başka güzel yanı da eski öğrencilerimin akademik hayatında ilerlemelerini görmek. Bölümdeki hocaların neredeyse yarısı öğrencimdi. Hayatlarının yarısında ben varım. Bu beni çok mutlu eden bir şey. Doçent olduklarında çok seviniyorum. Profesör olduklarını görünce daha da sevineceğim.

Ocak 2015